Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea

Anton Pann

ÎNVĂŢĂTURA DATĂ RĂU SE SPARGE ÎN CAPUL TĂU

Nastratin era un hogea (dascăl sau învăţător)

Care a rămas de basmu până astăzi tuturor,

Pentru că era din fire cam p-o ureche, năzdrăvan,

Nu-l găseşti însă în faptă să fi fost vreun viclean;

El şezând odată-n şcoală, ce îi dete-n simplul gând:

- Ascultaţi, copii – le zise (cu-ntâmplare strănutând) -

Să ştiţi d-astăzi înainte că eu când voi strănuta,

Toţi bătând îndată-n palme să-mi ziceţi hair-ola!

Cu-ntâmplare dar odată găleata în puţ căzând

Şi cu ce să scoată apă pentru şcoală neavând,

Hogea porunci îndată ca din toţi ai săi şcolari

Să se lase-n puţ s-o scoată vreunul din cei mai mari;

Merg şcolarii toţi în grabă, pe lângă puţ se adun,

Dar privind ş-adânc văzându-l, n-a vrut să intre nici un.

Deci văzând că coraj n-are nici unul din câţi era,

Hotărî-n cele din urmă el într-însul a intra;

Ş-aşa dezbrăcat de toate, cu capul gol şi desculţ,

Legat cu un ştreang de mijloc, şcolarii-l lăsară-n puţ;

După ce găsi găleata şi după ce o legă,

Către şcolari dete gură şi să-l tragă le strigă;

Ei pornind cu toţi dodată să-l tragă în sus de jos

Şi tocma cam pe la gura puţului când fu el scos,

Razele luminii-ndată îl gâdilară în nas

Şi începu să strănute una-ntr-altă-n acel ceas;

Ei cum aud că strănută aminte-n grab ş-au adus

De porunca lui cea dată (după cum am spus mai sus)

Şi cu toţii deodată funia din mâini lăsând,

Începur-a bate-n palme şi “hair-ola!” strigând.

Bietul Hogea cade-n dată ca un dovleac jos trântit

Până-n fund îşi sparse capul, de pereţi fiind lovit.

După ce ieşi în urmă d-acei nerozi copii tras,

Jupuit ca vai de dânsul, la picioare, mâini şi nas,

Zise: - Nu e vina voastră, ci a mea, că n-am judecat,

Ş-astfel de cinste neroadă ca să-mi daţi v-am învăţat,

Care-n cele după urmă din pricina-i ajunsei

Cu picioare, mâini belite şi cu cap spart m-alesei.

PÂINE, LA FOAME UDATĂ E CEA MAI DULCE BUCATĂ

Nastratin Hogea odată pe fiul său l-a-ntrebat

Niscaiva zaharicale vreodată d-a mâncat.

Copilul său îi răspunse că n-a mâncat nicidecum.

Hogea îl întreabă iarăşi: - Dar ce mănânci tu acum?

- Pâine uscată cu apă. Hogea zise: - Aşadar,

Socoteşti tu c-ar fi-n lume vrun alt mai dulce zahar

Ca astă pâine uscată ce o uzi şi o îmbuci,

Cu atâta gust şi foame cât ş-altui poftă aduci?

CÂND SE GĂTEŞTE ÎN LATURI, NUMAI DIN MIROS TE SATURI

Nastratin Hogea-ntr-o seară la fereastră cum şedea

Îşi lungea nasul aiurea, p-alţii fără a-i vedea;

Trecând unul din prieteni: - Ce miroşi? l-a întrebat.

- Vecinul meu – el răspunse – găteşte scumpe mâncări,

Şi de-al lor miros mă satur, trăgându-l cu gust pe nări.

GRIJILE-S LA CREDITORI MAI MULT DECÂT LA DATORI

Unul, întâlnind pe Hogea, s-a oprit a-l întreba

De ş-a plătit datoria. Iar el îi răspunse: Ba!

- Dar ce umbli fără grijă, când te ştii că eşti dator?

- Grija – zise el – s-o poarte cel ce este creditor.

CÂND CERI ŞI NU ŢI SE TRECE, TE-NTORCI CU INIMA RECE

Într-o zi viind la Hogea un prieten i-a cerut

Să-i dea frânghia de rufe, numai pentru un minut;

- De n-aş avea, Hoge zise, vreo trebuinţă de ea,

Ţ-aş fi zis cu toată voia: poftim, frate, de o ia;

Dar am să întinz pe dânsa, să usuc nişte pospai2

- Nu-mi spui – acela răspunse – că nu vrei să mi-o dai?

- Bine vezi tu – Hogea zise – că e vorba cam aci

Şi mai mult nu e de lipsă să stau a ţ-o tălmăci.

DACĂ N-AI SĂ MERGI CĂLARE NU UMBLA LA-MPRUMUTARE

Unul a venit odată ş-îndrăznind ca un vecin

A cerut să-i dea măgarul pentru un ceas Nastratin;

Dar nu-l am acasă astăzi: altu-i l-am împrumutat.

Măgarul din grajd dodată a răcnit într-acel ceas.

- Spui că nu-i - zise vecinul - şi na, iaca al său glas!

Iar Nastratin îi răspunse: - Ce, tu nu crezi ce-ţi spun eu?

Mai mult crezi tu pe măgarul decât chiar cuvântul meu?

CASCĂ OCHII LA TOCMEALĂ IAR NU DUPĂ CE TE-NŞALĂ

Murind lui Nastratin Hogea măgarul ce îl avea,

Socoti cum să mai scoată din paguba sa ceva:

Şi aşa tăind cu el capul măgarului celui mort,

L-a-nfăşurat pe deasupra binişor cu nişte tort;

Apoi cu acest ghem mare în piaţ' să-l vânză mergând,

Se duse şi el cu dânsul cu alţi vânzători în rând;

Stând aci, veni îndată un ovrei cumpărător,

Carele de chilipire era-n piaţ' precupitor;

În vreo câteva cuvinte învoindu-se din preţ,

Îi zise cumpărătorul (văzându-l prea greuleţ):

- Dar ce are ghemu-ntr-însul, de vine greu la cântar?

Nastratin Hogea răspunse: - Iaca un cap de măgar!

Dacă-l mai întrebă încă şi-i răspunse tot la fel,

Socoti cumpărătorul că îl face prost pe el.

Şi scoţând îi dete-n mână banii cât i s-a căzut,

Care Nastratin luându-i, se făcu grab nevăzut.

Pe cumpărătorul însă cugetele nu-l lăsa,

S-apucă, desfăcu ghemul cum a mers la casa sa,

Şi abia găsi pe dânsul numai o oca de tort,

Iar celelalte ocale capul măgarului mort.

"Mai mare daraua

Fu decât ocaua."

Ce să facă?! Pleacă iute să-l caute necăjit,

Dar Hogea cum luă banii, la casa sa a fugit;

El însă tot căutându-l prin piaţ' de a-l mai vedea,

Abia la o săptămână putu cu el ochi ca să dea,

Şi puind mâna pe dânsul, judecăţii-n grab l-a dat,

Arătând cu jeluire cum şi ce fel l-a-nşelat.

Fiind dar Nastratin Hogea la judecată adus,

El totodată de faţă şi dovezile ş-a pus,

Cum că i-a spus adevărul, că e un cap de măgar,

Când i-a făcut întrebare de ce e greu la cântar.

Judecata pe temeiul dovezilor drept dând dar,

Cumpărătorul rămase cu capul cel de măgar.

UN NEBUN FĂGĂDUIEŞTE ŞI-NŢELEPTUL S-AMĂGEŞTE

Într-o zi, Nastratin Hogea, ceartă c-un vecin având,

Fuse tras la judecată, pentru dânsul jalbă dând;

Nastratin plecând să meargă spre a se înfăţişa,

Băgă-n sân un pietroi mare şi se-nfăţişă aşa;

Când pârâtorul de dânsul spunea câte îi plăcea,

Nastratin pe taină sânul îşi arăta şi tăcea.

Judecătorul văzându-l că îşi bătea sânul plin,

Toată dreptatea o dete în partea lui Nastratin;

După ce jeluitorul fu d-aci afară dat,

Zise lui Nastratin Hogea: - Scoate ce mi-ai arătat;

El scoţând îndată piatra, o puse cu cinste jos

Şi se trase la o parte, cu chip prea politicos.

- Dar ce este asta? zise judecătorul bătrân;

- Este darul, el răspunse, ce ţi-l arătam în sân.

HAINA MAI MULT E PRIVITĂ DECÂT PERSOANA CINSTITĂ

Nastratin Hogea odată fiind la nuntă chemat,

Se duse în haine simple, ca sărac biet îmbrăcat;

Nuntaşii astfel văzându-l nici în seamă nu-l băga,

Ci pe cei cu haine scumpe să trateze alerga;

Şi după ce aşezară la masă pe toţi frumos,

Îl puseră şi pe dânsul în colţul mesii de jos.

Nastratin văzând aceasta, se sculă-n grab alergă,

Şi la un al său prieten să-i dea hainele-l rugă;

Dându-i hainele acela, se-mbrăcă galant pe loc,

Puse şi-o blană asupră-şi, cu postav roşu de foc,

Şi aşa mergând el iarăşi la nunta ce-a fost chemat,

Cum îl văzură nuntaşii, cu cinste l-a-ntâmpinat:

- Poftim, poftim, Hogea - efendi3, către dânsul toţi zicând, L-a pus tocma-n fruntea mesii, fiecare loc făcând.

El dacă şezu la masă ş-a-ntins mâneca în vas,

Zicând: - Poftim, poftim, blană, mănâncă ce e mai gras!

Îl întrebară nuntaşii: - Hogea-efendi! zicând,

Pentru ce o faci aceasta, ş-întingi mâneca mâncând?

- Pentru că, el le răspunse, eu întâi când am venit,

Cu hainele cele proaste, nimenea nu m-a cinstit,

Şi când v-am dat bună ziua, abia mi-a zis: "Mulţămim!",

Iar cum venii cu acestea, toţi mi-au zis: "Poftim, poftim !"

De aceea şi eu blana să mănânce o poftesc,

Căci văz toţi privesc la haine, iar persoana n-o cinstesc.

OMUL NU POATE SĂ FACĂ UN LUCRU LA TOŢI SĂ PLACĂ

Hogea s-apucă odată ca să-şi facă un cuptor,

Pe nevasta sa-mprejuru-i având-o de ajutor;

După ce-l isprăvi însă, după cum lui i-a plăcut,

Veni un vecin şi-i zise că nu e bine făcut,

Pentru că l-a-ntors cu gura către vântul de apus,

Ci era să fie bine spre miazăzi să-l fi pus;

Altul viind zise iară: - Hogea, ce bine făceai

Către răsărit cu gura cuptorul de-l întorceai;

Altul iar îi zise: - Hogea, eu în locu-ţi de eram,

Cuptorul spre miazănoapte cu gura lui îl puneam.

Văzând Hogea că la nimeni lucrul lui nu i-a plăcut,

Îl strică ş-apucând iarăşi, pe rotile l-a făcut;

Dup-aceea din prieteni în vreun fel de îi zicea,

El se apuca îndată ş-într-acolo-l întorcea.

Şi aşa Nastratin Hogea cu cuptorul învârtit,

Al fiecăruia gustul şi plăcerea i-a-mplinit

Zicând: - Câtă osteneală pentr-un cuptor avui eu,

Ca să-l fac pe gustul lumii, iar nu după placul meu.

CINE FURĂ AZI O CEAPĂ MÂINE FURĂ ŞI O IAPĂ DAR OR ÎN TEMNIŢĂ PLÂNGE, OR PICIOARELE ÎŞI FRÂNGE

Nastratin Hogea-ntr-o vreme nici un câştig neavând

Şi în cea mai de pre urmă sărăcie ajungând

Hotărâ să fure ceapă de la un al său vecin

Ce avea destulă-n casă şi nu da la vreun strein.

Dar văzând Nastratin Hogea că el uşa o-ncuia,

Plan făcu pe coş să intre noaptea şi ceva să ia.

Deci suindu-se pe casă şi privind pe coş în jos,

Se ivi-n el umbra lunii în chip de stâlp luminos,

Şi lăsându-se la vale p-acea umbră, amăgit,

Deodată fără de veste se pomeni jos trântit,

Rămâind ca vai de dânsul cu piciorul rupt în loc,

Având mică norocire că n-a fost în vatră foc.

Deşteptându-se vecinul, de bufnirea-i când căzu,

Se sculă totdeodată, nici o clipă nu şezu,

Strigă, cere la nevastă lumânarea-n grab să-i dea,

Mai curând să prindă hoţul, şi cine e a-l vedea.

Iar Hogea zise: - Vecine! atât să nu te grăbeşti,

Că ce am păţit, şi mâine tot aicea mă găseşti.

TE PĂZEŞTE SĂ NU SUPERI P-ALTUL ÎNTRE PROŞTI SĂ-L NUMERI

Nastratin Hogea-ntr-o vreme nouă măgari dobândind

Şi într-o zi toţi aceştia la păşune scoşi fiind

S-a dus seara ca să-i strângă de pe câmp unde era

Şi de sunt toţi ca să vază, începu a-i număra.

Ieşind dar la număr tocma, pe unul încălecă,

Luă pe toţi după urmă şi la casa lui plecă.

Când mergea pe cale însă stătu iar a-i număra,

Şi văzu că înaintea-i numai opt măgari era;

Se uită, se miră singur cu unul ce s-a făcut,

Şi văzând o groap-adâncă pe unde a fost trecut,

Gândi că poate într-însa unul din ei a căzut,

Când a privit el cu ochii aiurea şi n-a văzut;

Descălecă şi se duse în groapă a se uita,

Dar ce să vadă într-însa, când degeaba căuta?

Se-ntoarse ş-începe iarăşi măgarii a-şi număra,

Şi văzându-i că sunt nouă, începu a fluiera;

Iar încălecă pe unul, şi până-ntr-un loc mergând,

Să-i mai numere o dată iarăşi îi veni în gând.

Şi văzând că şi acuma iar la număr opt era

(Că pe cel de supt dânsul nicidecum nu-l număra)

Stând: - Ciudat lucru! el zise - or ochii mei sunt stricaţi,

Or că eu nu poci să-i număr, cum merg ei amestecaţi!

Şi descălecând îi puse câte unu-unu-n rând

Şi pe fiecare mâna puind el şi numărând,

Ieşiră măgarii tocma noauă, după cum au fost,

Ş-încălecă iar pe unul, făcându-se singur prost.

Plecând însă cu-ndoială, nu se putu stâmpăra

După ce puţin mai merse, stătu iar a-i număra,

Şi măgarul de supt dânsul nenumărând iar aşa,

Tot opt ca şi pân-acuma, ceilalţi la număr ieşea.

Într-acest timp, trecând unul, i-a zis: - Nu te supăra,

Fă bine şi te opreşte măgarii a-mi număra!

Ca să văz şi tu ca mine tot aşa lipsă îi scoţi,

Or că mie mi se pare că nu sunt la număr toţi.

Începu omul acela măgarii a-i număra,

Arătând întâi cu mâna de supt el care era.

Hogea îi zise (văzându-l că începe de la el):

- Dar ce! mă pui şi pe mine în rând, omule mişel?

Şi necăjit de aceasta, acasă cu ei s-a dus

Şi aci iar cu nevasta ca să-i numere s-a pus.

MULŢI SUNT PROŞTI CARE LE PLACE P-ALŢII-N SOBOR SĂ ÎMPACE

Nastratin Hogea odată

Măgarul din grajd scăpând

Plecă cu traista-ncărcată

Ca să-l caute-ntrebând:

Ş-întâlnind pe oarecine

Din săteni l-a întrebat:

- N-ai văzut cumva, vecine,

Pe magarul meu prin sat?

- Ba l-am văzut, el zise,

Colea ca jude şezând,

Şi la vite-n holde prinse

Judeca, ispas făcând.

Hogea zise cu mirare:

- Jude-n sat magarul meu?!

Zise acel la plecare:

- Da, da ceea ce-ţi spun eu.

Hogea necăjit se duse

În cel mai repede pas,

În pragul uşii se puse

Unde se făcea ispas.

Şi traista după ce-ntinse

Cu un jos a o pleca,

- Tpru, tpru, tpru! din buze zise

Către cei ce judeca.

Toţi râseră de această,

Numai unul cum şedea,

Viind, se plecă la traistă,

Ca ce e-n ea a vedea;

Iar Hogea traista-ncărcată

După gâtu-i aruncând

Începu totdeodată

Ca să-l judece zicând:

- Treburile-mi stau acasă

Şi tu aici în sobor

Poftişi tocmai când îmi pasă

Să te faci judecător.

CUI ÎI PLACE LINIŞTIRE SĂ-ŞI FACĂ ÎMPREJMUIRE

Nastratin Hogea-ntr-o iarnă lemne de foc neavând

Îşi arse dimprejur gardul, numai porţile lăsând;

Şi văzând el că vecinii ş-alţii p-aicea trecea,

Intrând sau ieşind din curtea-i, şi venea şi se ducea,

Supărându-se de-aceasta ieşind striga către toţi

Că fiecare să intre şi să iasă tot pe porţi.

ÎNTR-ACEASTĂ LUME ORICE D-UNDE VINE SE ÎNTOARCE

Nastratin Hogea-n grădină castraveţi mai mulţi făcând

Şi dintr-înşii pe parale unul-altuia vânzând,

Cu banii strânşi merse-ndată ş-îşi cumpără un magar,

Gata, la cap un căpăstru şi în spate un samar;

Îl lău, merse-n pădure, tăie lemne,-l încărcă,

Ş-încet-încet după dânsul către casa lui plecă;

Când sosi la un râu mare şi să-l treacă trebuind,

L-a dat alături cu puntea, Hogea căpăstrul ţiind;

Magarul din întâmplare în apă se-mpiedică

Şi neputând să se scoale, s-afundă şi se-necă;

Nastratin Hogea lăsându-l fără a se turbura,

Zise: - Cum se vede treaba, ursita asta-ţi era,

Unde era castraveţii în apă a se-nnăcri

Pe tine-n locul acelor râul te acoperi;

Aşadar or castraveţii, or banii din ei luaţi

Sunt ursiţi, precum se vede,-n apă a fi înecaţi.

PÂNĂ LA ANUL, OR MAGARUL, OR SAMARUL

Într-o zi Nastratin Hogea pe o uliţă trecând

Şi pe poartă-n curtea unui bogat ochii aruncând

Se opri ca să privească la un lucru foarte rar.

Adică la-mpodobirea a unui mânz de magar,

Carele avea căpăstru peste tot cu fir lucrat

Şi pe ciucuri împrejuru-i margaritar înşirat,

Un cioltar cu flori de aur pe spatele lui întins

Şi drept chingă peste dânsul un cordon de fir încins,

Pus pe o saltea luxoasă, ş-alături pernă de puf,

Ş-un rob cu apărătoare răcorindu-l de zaduf;

Iar bogatul, de departe, în pridvorul său şezând,

Îl privea-n mare plăcere, dintr-un ciubuc lung fumând.

Nastratin văzând aceasta, fără a întârzia,

Se apropie de dânsul ş-începu a-l mângâia;

Bunioară ca copilul când vedea vrun mieluşel

Merge, îl îmbrăţişează ş-îl sărută frumuşel.

Bogatul vesel privindu-l, când îl mângâia mereu,

Întrebă: - Dar or îţi place cum e măgăruşul meu?

- De minune! el răspunse, este vrednic d-a-l iubi,

Şi alt nici un cusur n-are, decât nu poate vorbi.

- Ce fel? bogatul îi zise, poate vorbi un măgar?

- Cum nu? - Hoge îi răspunse - numai să mi-l dai şcolar,

Şi într-un an ţi-l fac ritor, or în ce limbă vei vrea.

- Ba nu voi - bogatul zise - că-l procopseşti aşa prea,

E destul ca să vorbească limba care o ştiu eu,

Şi vreo patru limbi streine, ca să-l fac tâlmaciul meu.

- Aşadar, îi zise Hogea, trebuie să ne tocmim,

Însă să mi-l dai acasă, că-n alt chip nu ne-nvoim.

- Bine! - îi zise bogatul - cum ştii tu, aşa să faci,

Numai despre plată spune-mi cu câţi galbeni te împaci.

- Să-mi dai - Nastratin îi zise - o sută de-mpărăteşti,

Răspunzându-mi înainte jumătatea din aceşti;

Iar jumătatea ceilaltă să mi-o dai la şase luni,

Când şi examen voi face, între câţi vei să aduni,

Ca să vază fiecare că nu dai bani în zadar,

Ci pentru o-nvăţătură aşa auzită rar.

Bogatul de vorba Hogii atât de mult s-a-ncântat,

Încât scoase banii-ndată şi jumătate i-a dat,

Poruncind şi pe şcolarul să-l aibă în casa sa,

Nu cumva la ne-ngrijire vreodată a-l lăsa:

Pe salteaua lui să-l culce şi pe perna cea de puf,

Cum şi după prânz când doarme să-l apere de zaduf

Că el pe fiece lună îi va trimite mertic

Cu toată îndestularea, să nu-i lipsească nimic.

După ce aceste toate s-au făcut ca prin înscris

Şi pe şcolarul cu Hogea împreună l-a trimis,

Femeia Hogii, cu masa care sta şi-l aştepta,

Şi din când în când pe poartă ca să vie se uita,

Văzându-l cu măgăruşul cel împodobit intrând,

Se mira ce o să fie, pricina necunoscând.

- Dar ce e asta, bărbate! îl întrebă ea pe loc.

El arătă acei galbeni, ca jaratecul de foc,

Ş-îi răspunse cu amăruntul cum şi ce fel l-a tocmit,

Cum şi jumătate banii-nainte i-a primit.

- Dar or ţ-ai ieşit din fire? zise ea, la el privind.

Unde ai văzut în lume vreodată măgar vorbind?

Or te-ai apucat acuma pe oameni să amăgeşti

Şi la bătrâneţe tocma belele să pătimeşti?

- Fii pe pace, el îi zise, n-avea nici o grije tu,

Că tocma acuma ceasul norocului îmi bătu.

E o vorbă: "Pân' la anul câte căciuli nu rămân

Într-această-ntinsă lume pustii şi fără stăpân!"

Asemenea pân-atuncea or să-ntâmplă de mor eu,

Or cumva se bolnăveşte şi moare şcolarul meu.

Cu asemenea cuvinte şi cu alte Nastratin

Îşi mai împăcă nevasta şi se linişti puţin...